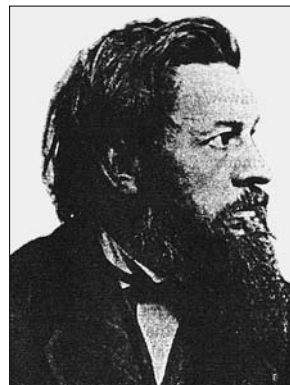

Blandowski Wilhelm Theodor Ludwig von (1822-?)

Badacz ojczyzny kangurów

Pochodził ze zmienzonej rodziny Błędowskich herbu Wieniawa, która na Śląsku znana była już na początku XVII wieku. Urodził się 21 stycznia 1822 roku w Gliwicach (Gleitwitz) w rodzinie oficera pruskiego korpusu medycznego Feliksa von Blandowskiego i Leopoldyny Woysch, która pochodziła z Pilzyc (Pilsnitz) koło Wrocławia. W roku 1834, mając 12 lat, rozpoczął naukę w szkole kadetów w Chełmnie (Kulm), z której w roku 1836 został zwolniony lub też usunięty. Naukę kontynuował następnie w Katolickim Gimnazjum w Gliwicach, a w latach 1841-43 uczył się, m.in. pod kierunkiem Rudolfa von Carnalla, w Szkole Górniczej w Tarnowskich Górach (Tarnowitz). W roku 1842 miał przyjemność oprowadzać podróżującego po okolicach Kluczborka, Lublińca i Olesna

prof. Goepperta, którego kolekcję bursztynów wzbogacił dwoma okazami znalezionymi w okolicach Bytomia. W roku 1843, ukończywszy Szkołę Górniczą, rozpoczął pracę w należącej do dóbr koszęcińskich kopalni rud żelaza „Obersteiger” w Zumpach (Sumpen) koło Boronowa.

W latach 1844-47 studiował w Akademii Górniczej w Berlinie, gdzie uzyskał dyplom inżyniera górniczego. Następnie pracował jako sztygar objazdowy w kopalni „Król” koło Chorzowa, jednak w roku 1848, w związku z wydarzeniami Wiosny Ludów, został zwolniony dyscyplinarnie. Wówczas powołany został lub wstąpił na ochotnika do służby wojskowej i w randze kaprała brał udział w prusko-duńskiej wojnie o Schleswig-Holstein.

W roku 1849 na pokładzie statku „Ocean” przybył z Hamburga do Adelajdy i u La Trobe, gubernatora stanu Wiktorja, rozpoczął zabiegi o posadę geologa. Zabiegi te dały rezultat po 10 miesiącach, głównie dzięki pomocy księdza Kavela oraz dzięki jakości sporządzonych przez Blandowskiego w tym okresie map stanu Wiktorja. Już w tym okresie widoczna była jego imponująca wiedza geograficzna, geologiczna, zoologiczna, botaniczna i etnologiczna, ponadto okazał się biegłym rysownikiem i fotografem, który dokumentował zarówno zjawiska geologiczne, jak i przyrodę Australii oraz życie Aborygenów.

W latach 1851-53 próbował, podobno z dość dobrym skutkiem, szukać złota w Nowej Południowej Walii, a w roku 1852 wymieniany był jako jeden z inicjatorów i organizatorów Geological Society of Victoria. W roku 1853, już jako mieszkaniec Melbourne, współpracował z geologiem rządowym Alfredem Selwynem i wystąpił do gubernatora z prośbą o subwencję na wydanie ilustrowanej historii naturalnej stanu Victoria.

Gdy w marcu 1854 postanowiono stworzyć w Melbourne muzeum przyrodnicze, Blandowskiego mianowano kustoszem jego zbiorów, zaś w czerwcu tegoż roku Blandowski znalazł się w gronie ośmiu założycieli Philosophical Society of Victoria, w którym był członkiem rady, a później honorowym sekretarzem i członkiem dożywotnim. Jeszcze w tym samym roku rozpoczął badania okolic Melbourne w promieniu 60 mil, a na przełomie 1854 i 1855 roku kierował wyprawą badawczą wzdłuż brzegów zatoki Port Phillip oraz na wyspy French, Phillip i Sandstone. W roku 1856 decyzją profesora McCoya, w wyniku której zbiory geologiczne Muzeum Historii Naturalnej przeniesione zostały na Uniwersytet w Melbourne, wzbudziła

protesty Blandowskiego i członków Philosophical Society of Victoria. Pozostały one bez echa, a McCoy szkodził odtąd Blandowskiemu na każdym kroku. Pod koniec 1856 roku, mimo przeszkód z jego strony, Blandowski na zlecenie rządu stanu Victoria wyruszył na wyprawę wzdłuż dolnego biegu rzeki Murray. Z 16 ludzi już wkrótce pozostał tylko sam Blandowski ze swym pomocnikiem Krefftem, gdyż pozostałych uczestników zraziły napotkane trudności. W ciągu ośmiu miesięcy obaj podróżnicy przemierzili 2 tysiące kilometrów, żywiąc się, gdy skradziono im żywność, drobnymi torbaczkami i papugami. Mimo licznych przeszkód udało im się dotrzeć do Adelajdy z 28 skrzyniami, które zawierały 18 tysięcy okazów i setki rysunków.

Po powrocie do Melbourne Blandowski zabrał się za opracowanie zbiorów zgromadzonych podczas tej wyprawy, jednak, gdy nowe gatunki ryb z rzeki Murray nazwał nazwiskami najwybitniejszych członków Philosophical Society of Victoria, okazało się, że opisy tych ryb uznali oni za swoje karykatury i zażądali wyjaśnień. W roku 1858 na łamach prasy oskarżono go ponadto, że nie przekazał Muzeum Historii Naturalnej części zbiorów, którą on sam uznał za kolekcję prywatną, gdyż zawierała okazy i rysunki zbierane i rysowane w niedziele. W tej sytuacji Blandowski postanowił opuścić Australię i w marcu 1859 na pokładzie pruskiej barkentyny „Matylda” wyruszył przez Jawę do Plymouth, skąd udał się do Londynu. Przywiezione z Australii zbiory liczące tysiące szkiców, zdjęć, minerałów i wypchanych zwierząt wzbudziły tu zainteresowanie uczonych tej miary, co Roderick Impey Murchison, Richard Owen, Thomas Huxley i Paweł Edmund Strzelecki.

Z Londynu przybył Blandowski przez Hamburg na Śląsk i zamieszkał w Gliwicach, gdzie kupił dom z atelier i zajął się zawodowo fotografią oraz dokumentowaniem życia rodzinnego miasta. Przez pewien czas był współpracownikiem Śląskiego Towarzystwa Kultury Ojczyzny, w którego rocznikach pisał o faunie australijskiej i historii poznawania Australii, a odczyty na temat australijskiej fauny wygłaszał nie tylko we Wrocławiu, ale i w Dreźnie oraz w Berlinie. W 1862 wydał w Gliwicach poświęcony Australii album fotograficzny, poza którym planował też wydanie 4 tysięcy rysunków, które wykonał w Australii. W roku 1866 kandydował do władz miejskich Gliwic. Nie wiadomo dokładnie, jak wyglądały ostatnie lata jego życia i gdzie znajduje się jego grób. Zmarł prawdopodobnie między rokiem 1869 a rokiem 1881.

Część jego zbiorów przyrodniczych, poza Muzeum Historii Naturalnej w Melbourne, znalazła się w posiadaniu instytutów i muzeów zoologicznych w Berlinie, Wrocławiu oraz Londynie, jednak większość przywiezionych przez niego do Europy materiałów zaginęła. W Mitchell Library w Sydney zachowała się do dziś teka rysunków Blandowskiego, która nosi tytuł „Australia Terra Incognita”. Rysunki podzielone są w niej na działy: „Geological Views of Victoria”, „Vegetation of Victoria”, „Fossils of Victoria”, „Birds of Victoria” i „Aborigines of Australia”. Nazwisko Blandowskiego upamiętniają m.in. dwie nazwy rodzajowe australijskich ryb – *Blandowskiius* i *Blandowskiella* oraz triasowa skamieniałość roślinna, której Goepfert nadał nazwę *Sphaerococcites blandowskianus*.

Ważniejsze prace:

- 1855 – Personal observations in Victoria by William von Blandowski. *Transactions of the Philosophical Society of Victoria*.
- 1855 – A Description of Fossil *Animaculæ* in primitive rocks from the Upper Yarra District. *Ibid.*
- 1855 – On the Primary Upheaval of the Land Round Melbourne. *Ibid.*
- 1856 – Report No. 2 on an Excursion to Frankstone, Balcomb’s Creek, Mount Martha, Port Phillip Heads and Cape Shank. *Ibid.*

- 1856 – Report No. 3 of an Excursion from King's Station to Bass River, Phillip and French Islands. *Ibid.*
- 1858 – Recent Discoveries in Natural History on the Lower Murray. *Ibid.*
- 1861 – Über die geographische Verbreitung der Vögel und Säugethiere Australiens. *Jber. Schl. Ges. vaterl. Kultur* 38.
- 1861 – Eine kurze Übersicht der wichtigsten zur Erforschung Australiens unternommenen Reisen. *Ibid.*
- 1861 – Über die Ureinwohner Australiens. *Oken's Isis*.
- 1862 – Australien in 142 photographischen Abbildungen. Gleiwitz.

Źródła:

- Goepfert H. R. 1843. Übers. Arb. Schl. Ges. vaterl. Kultur. S. 191.
- Lewczyński J., Pol A., 1993. Gliwickie lata i pracownia fotograficzna Wilhelma von Blandowskiego. Zeszyty Gliwickie XXII. S. 55-71.
- Lewczyński J., 1994. „Wilhelm von Blandowski herbu Wieniawa”. Zarys działalności fotograficznej. Roczn. Muz. Gliw. X. S. 161-185 (portret).
- Paszkowski L. 1962. Polacy w Australii i Oceanii. Londyn. S. 137-140, 277-278.
- Rzymelka J. A. 1987. Wkład Wilhelma Blandowskiego, górnośląskiego geologa, w poznanie Australii. W: Materiały III Zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk o Ziemi. Cz. III. S. 126-141.
- Rzymelka J. A. 1988. Dzieje pozn. geol. GZW. S. 175-176.
- Snoch B. 1997. Górnośląski Leksykon Biograficzny. Muzeum Śląskie. Katowice. S. 22 .